

Дистанційна діагностика великорозмірних водних ссавців внутрішніх водойм України

Ігор Загороднюк

Луганський національний університет ім. Тараса Шевченка; zoozag@ukr.net

Розглянуто відмінності 4-х видів великих водних ссавців фауни України: видра, бобр, нутрія, ондатра. Актуальність дослідження визначають: 1) часті помилки в ідентифікації; 2) важливість даних для заповідання об'єктів; 3) пошук та ідентифікація інвайдерів. Мета роботи – пошук відмінностей за ознаками, доступними для ідентифікації видів при спостереженнях тварин у водному середовищі. Переглянуто бл. 120 фотографій та відеорядів.

Проаналізовано набір із 11 ознак, у т. ч. сім таких: 1) загальні контури видимої над водою частини тіла; 2) загальні контури голови; 3) відносні розміри й розташування очей; 4) особливості ринарія; 5) розвиток, колір і розташування вібрис; 6) положення передніх лап; 7) видима частина хвоста. Запропоновано ключ для визначення видів, важливий в усіх тих випадках, коли немає можливості бачити зразок у повному обсязі (коли звір пливе) і оцінити відстань до нього, а, отже, його розміри (напр., при спостереженні через оптику).

Прикладом є опис видри за цією системою ознак: 1) видима частина тіла без «провалу» у грудній і поперековій частині, рівномірно опущена у воду, інколи з незначним видимим фрагментом попереку; 2) голова плеската, без вигину вверх у міжочній ділянці, проте з прогином перед очима; 3) очі дещо або помітно (у юв) ближче розташовані до ринарія, відносно великі, до 1/2 контуру вушниця; 4) ринарій чітко окреслений за своїми контурами, вкорочений як з боку очей, так і губ; 5) вібриси світлі, не густі, бл. 10–20 великих вібрис з кожного боку; найбільші зміщені до кутів рота, опущені назад і вниз; 6) передні лапи звичайно невидимі, притиснуті під водою до грудей; 7) хвіст як продовження тіла, суцільною прямою «колодою», широкий при основі.

Це дослідження, спровоковане суперечками щодо ідентифікації фотографій «видри», дозволило дійти кількох неочікуваних висновків:

1) окремі групи великорозмірних тварин нерідко обліковують і публікують такі дані на основі дистанційний спостережень, які у частині випадків можна віднести до явища двійниковості (дистанційна двійниковість);

2) результати визначення зразків, навіть при демонстрації фотодокументів відносно невеликої роздільності, часто залежать від заданого шаблону (коли пропонується вибрати між двох видів, а демонструється третій вид);

3) у частині публікацій з описами локальних фаун можуть міститися помилки у наведенні видів великорозмірних коловодних і водних видів ссавців, які подаються як однозначно ідентифіковані, проте такими не є.